

ВИХОВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Хаджинова І. В.

здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка,
Маріупольський державний університет, м. Маріуполь, Україна

У дослідженні висвітлено погляди зарубіжних вчених на виховання емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку. Проаналізовано закордонні освітні програми, націлені на впровадження емоційного навчання в закладах загальної середньої освіти та результати їх роботи.

Ключові слова: емоційний інтелект, виховання емоційного інтелекту молодших школярів, соціальне та емоційне навчання, SEL.

Foreign scientists' views on the formation of emotional intelligence of primary schoolchildren are revealed in the study. The foreign educational programs aimed at the introduction of emotional learning in general secondary education institutions and the results of their work are analyzed.

Keywords: emotional intelligence, formation of emotional intelligence of primary schoolchildren, social and emotional learning, SEL.

На сучасному етапі реформування освіти в Україні постає питання формування соціальних і емоційних навичок учнів Нової української школи, що є запорукою успішної соціалізації та підготовки особистості до життя. У Державному стандарті загальної початкової освіти визначено змістові орієнтири для цілісного розвитку особистості учня початкової школи і сформульовано наскрізні уміння, а саме: розв'язання проблем, критичне і творче мислення, співпраця, ефективне спілкування, розвиток власного емоційного інтелекту, дослідження, організація власної діяльності, рефлексія, вдумливе читання. Отже, виховання емоційного інтелекту молодших школярів є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти.

У психолого-педагогічній літературі немає однозначного трактування поняття «емоційний інтелект». У перших наукових працях він розглядається як когнітивна здатність, здатність розмірковувати з емоціями та про емоції, які допомагають орієнтуватися у соціальному середовищі [3]. У подальших дослідженнях вчені уточнили це поняття, розкриваючи його як здатність сприймати та виражати емоції, ро-

зуміти та використовувати їх, управляти емоціями таким чином, щоб сприяти своєму особистісному зростанню [4, с. 535].

Американський дослідник Д. Гоулман відзначає, що оптимальне функціонування емоційного інтелекту у співвідношенні з оптимальним функціонуванням інтелектуального інтелекту є запорукою успіху діяльності молодших школярів. Розвиток двох типів інтелекту позитивно впливає на соціалізацію дитини у суспільстві та формування розуміння власних почуттів.

Відповідно до моделі, розробленої Д. Гоулманом у 2001 р., освітні програми, орієнтовані на виховання емоційного інтелекту, повинні враховувати наступні результати:

- усвідомлення власних емоцій (здатність розпізнавати та називати їх, здатність визначати причини емоції, здатність передбачати можливу поведінку та дії);
- самоконтроль або контроль власних емоцій (здатність опанувати свої негативні емоції, здатність адекватно висловлювати свої емоції, здатність заряджати себе позитивними емоціями, здатність справлятися зі стресом на свою користь, здатність уникати лиха, депресії та тривоги);
- особиста мотивація (здатність продуктивно використовувати власні емоції, здатність зосередитися, загалом, і на своєму завданні, зокрема, здатність керувати своєю імпульсивністю);
- емпатія (здатність розуміти думки, емоції та вчинки інших людей, здатність слухати іншу людину всіма своїми почуттями);
- управління соціальними відносинами (здатність розуміти міжособистісні стосунки, розв'язувати конфлікти та урегулювати суперечки, розв'язувати розбіжності у стосунках з оточуючими, вміння бути відкритим, наполегливим та позитивним, співпрацювати) [1].

На основі досліджень Д. Гоулмана у Єльському університеті (Нью-Гейвен, Коннектикут, США) та Іллінойському університеті у Чикаго (Іллінойс, США) була розроблена програма SEL (Social and Emotional Learning). Ґрунтовні дослідження показують, що програми SEL сприяють кращим навчальним досягненням та позитивній соціальній поведінці, зменшують проблеми з поведінкою, зловживанням психоактивними речовинами та емоційним стресом. SEL — це методологія, яка допомагає учням, починаючи з молодшого шкільного віку, краще розуміти свої емоції, повністю відчувати ці емоції та демонструвати співпереживання по відношенню до інших людей. У подальшому це

використовується, щоб допомогти учням приймати позитивні, відповідальні рішення, створювати умови для досягнення своїх цілей та будувати позитивні стосунки з оточуючими.

Хоча SEL не є окремим предметом, таким, як історія чи математика, він може бути вплетений у структуру шкільної програми. Вчителі роблять уроки більш особистими та доступними для учнів, а учні стають більш зацікавленими в участі та мають меншу вірогідність розумового перевантаження під час вивчення предметів. Виховуючи почуття співпереживання, самосвідомості, почуття безпеки та інклюзивності в класі, SEL має позитивний вплив, який триватиме все життя.

За дослідженнями Дж. Пейтоната інших дослідників результати програм SEL, які впроваджувалися в освітній процес та проводилися в межах позашкільної роботи, показали, що ці програми істотно вплинули на широкий спектр результатів у різних сферах у дітей як з виявленими емоційними та поведінковими проблемами, так і без них. Ці програми сприяли значним досягненням у всіх шістьох досліджуваних категоріях: покращили навички емоційного навчання, ставлення до себе та інших, сформували позитивну соціальну поведінку, сприяли зменшенню проблем з поведінкою, емоційний дистрес та покращили успішність у навчанні на 11% [2, с.16].

Отже, аналіз проблеми емоційного інтелекту у зарубіжних дослідженнях засвідчив, що впровадження виховання емоційного інтелекту у початкову школу повинно відбуватися паралельно із розвитком інтелектуальних здібностей учнів, що за дослідженнями американських вчених сприяє не тільки підвищенню академічної успішності учнів, але і допомагає їм будувати соціальні зв'язки та підготувати дитину до подальшого життя.

Список використаних джерел

1. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект: почему он может значить больше, чем IQ. Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2021. 560 с.
2. Payton J. et al. The Positive Impact of Social and Emotional Learning for Kindergarten to Eighth-Grade Students: Findings from Three Scientific Reviews. Technical Report. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (NJ1). 2008. 50 p.
3. Salovey P., Mayer J.D. Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 1990. № 9. pp. 185-211.
4. Salovey, P., Detweiler-Bedell B. T., Mayer, J. D. *Emotional intelligence*. New York: The Guilford Press, 2008. pp. 533-547.